

Hå kommune
Rådhusgata 8
4360 VARHAUG

Kontakt saksbehandlar

Ida Eline Skålnes, 51568807

Fråsegn til varsel oppstart kommuneplan 2021 - 2036 og høyring planprogram

Me viser til brev datert 10.12.20 der forslag til planprogram til Hå kommune blei sendt ut på høyring.

Hå kommune skal revidere både samfunnsdelen og arealdelen den komande valperioden. Det føreslegne planprogrammet er godt strukturert med ei nær kopling mot overordna mål frå FN sine berekraftsmål til nasjonale og regionale føringar. Med utgangspunkt i overordna føringar drøftar kommunen lokale utfordringar. Dette blir gjort med eit direkte språk som inviterer lesarane til å engasjere seg med formuleringar som; «Kva ønskjer me?», «Kva omsyn må me ta?», «Korleis kan du delta i arbeidet?».

Lovgrunnlag

Krav til planprogram er forankra i plan- og bygningslova § 4-1, der krava til innhald og Statsforvaltarens rolle er beskive slik i føresegnas 2. og 3. ledd:

«Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger. Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart. Planprogrammet fastsettes ordinært av planmyndigheten.

Dersom berørte regionale og statlige myndigheter på grunnlag av forslag til planprogram vurderer at planen kan komme i konflikt med nasjonale eller viktige regionale hensyn, skal dette framgå av uttalelsen til forslaget til planprogram.»

Av omsyn til Statsforvaltarens sektorinteresser har me følgjande innspel til det føreslegne planprogrammet:

Samfunnsdel

Landbruk/miljø

Det er viktige mål kommunen har valt seg, men til å vere ein av Noregs viktigaste jordbrukskommunar, saknar me at landbruksnæringa er nemnt. Me er klar over at kommunen i desse dagar utarbeidar ein eigen landbruksplan, jf. regionalt planforum 02.12.20. Likevel må ein ikkje gløyme at nokon av dei viktigaste næringsareala i Hå kommune nettopp er LNF-områda, og dette må også kome fram i kommuneplanarbeidet.

Med det arealpresset kommunen har, både med omsyn på utbygging og omdisponering av dyrka mark, men også presset på det biologiske mangfaldet og naturtypar, saknar Stasforvaltaren noko meir overordna fokus på «dei grønne» verdiane. I ein landbruksintensiv kommune som Hå, er det og viktig at ein set fokus på kva for område som ikkje skal vere høgintensivt nytta til landbruk, med dei utfordringane det fører med seg. Me tenkjer då særleg tilhøve til biologisk mangfald, viktige restareal, kantstonar langs vassdrag og bevaring av naturtypar som myr og våtmarker. Her vil kommunen kunne ha retningslinjer og omsynssoner til LNF-områda som gjer føringar for dette, eventuelt bruke andre føremål i kommuneplanen sin arealdel med føresegner for å sikra viktige naturtypar, mv. Det er viktig å gje plass til naturmangfaldet. Me saknar også litt meir fokus på vatn og landbrukets påverknad på vasskvaliteten. Me vil oppmoda om å sjå hen til det arbeidet som er under arbeid med «Regionalplan for vannforvaltning» og dei retningslinjene som vil følgje av denne planen.

Utdanning

Hå har valt bærekraftsmål 4: *God utdanning for alle* som eit av satsingsområda, og trekk særleg fram systematisk arbeid mot mobbing. Både kvalitetsplanen for barnehage og skule skal reviderast i planperioden, og Statsforvaltaren rår kommunen til å ta med hovudutfordringar, mål, strategiar og tiltak frå desse, i den nye kommuneplanen.

Folkehelse

Folkehelse er eit tema som gjennomsyrrar alle delar av eit samfunn, har stor påverknad på livskvalitet og har avgjerande betydning for utviklinga av berekraftige (lokal)samfunn. Det er difor særst viktig at kommunen gjennom planarbeidet sikrar eit langsiktig, systematisk og kunnskapsbasert folkehelsearbeid.

Planprogrammet som ligg føre er eit godt døme på kor vidt folkehelse famnar når ein skal leggja planar for ei framtidig berekraftig samfunnsutvikling. Det er eit godt grep å ta utgangspunkt i FNs berekraftsmål som struktur for kommuneplanen. Planprogrammet beskriv på ein god måte betydninga av å ha merksemda retta mot forhold som kan fremja innbyggjarane si helse, redusera sosial ulikskap og skapa gode lokalsamfunn. I omtala av satsingsområda har ein lukkast med å ha eit overordna tverrfagleg blikk som syner kor viktig og naudsynt det er at ein sett overordna målstruktur og strategi som og inkorporerer folkehelsearbeidet. Det er og positivt at ein så klårt forutsette at folkehelseperspektivet ikkje berre skal ivaretakast i kommuneplanens samfunnsdel men og i arbeidet med arealstrategi, og korleis ein skal skapa sosial balanse i lokalsamfunna. På

denne måten kan kommuneplanen verta eit godt styringsreiskap for ei berekraftig samfunnsutvikling som fremjar helse og reduserer sosial ulikskap, jf. folkehelselova §§ 1 og 4.

For å gjera koplinga mellom folkehelse og planarbeidet ennå tydelegere kunne ein med fordel synt til kunnskapsgrunnlaget og kva særlege helseutfordringar som er identifisert i Hå. Planprogrammet bør syna til både oversiktsdokumentet og folkehelseplanen som nyleg er utarbeidd. Me syner i dette høve til folkehelselova § 6 som forutsett at kommunen skal fastsette overordna mål og strategiar for folkehelsearbeidet sitt. Arbeidet skal integrerast i kommuneplanen og svara på folkehelseutfordringane som er kartlagt i oversiktsarbeidet. I arbeidet med utforming av mål og tiltak kan det vera aktuelt å vurdere helsetilstand og påverkningsfaktorar nærare, jamfør Helsedirektoratets rettleiar til oversiktsforskrifta, 2019.

I planstrategien vert det peikt på tre områder som har hatt særleg fokus i kommunen; - *Fysisk aktivitet, Sosial ulikskap og helse, og Psykisk helse og livskvalitet*. Korleis dette skal fyljast opp i kommunens planarbeid, går ikkje klart fram av planstrategien. Derfor kan det vere eit godt grep om ein i planarbeidet sikrar at det er ein ennå tydelegere samanheng mellom overordna føringar og det som går fram av kommunedelplanen, Folkehelseplan 2019-2023.

Miljøverndepartementet har i sin rettleiar; *Kommuneplanprosessen*, omtalt forholdet mellom kommuneplanen sin samfunnsdel og sektorplanlegginga. Her vert det peikt på at kommuneplanen sin samfunnsdel skal vera ein arena for samordning av den enkelte sektor sine utfordringar, prioriteringar og kommunen si samla utvikling. Dei ulike del- og temaplanane må spegla det overordna perspektiv som vert teikna i samfunnsdelen. All kommunal sektorplanlegging skal vera forankra i kommuneplanen sin samfunnsdel, jf. pkt. 5.2. i rettleiaren.

Som de syner til innleiingsvis i planprogrammet, er det fleire nasjonale forventningar til den kommunale planlegginga innan ulike samfunnstema. Innan helse-, sosial- og barnevernsfeltet vert det forventa at kommunen tar stilling til korleis ein skal fylja opp sentrale satsingar som: Leve hele livet, fattigdom/utjamning av sosiale forskjellar, nasjonal strategi for sosial bustadpolitikk, universell utforming, handlingsplan for fysisk aktivitet, psykisk helse og rus, vald i nære relasjonar, barn og unge, kompetanse og rekruttering, mv. Me ser at fleire av satsingane allereie er nemnd, men me vil likevel minna om at alle overordna prioriteringar vert vurdert og følgt opp i planarbeidet i tråd med forventningane. Ev. temaplanar som de har om ovannemnte tema bør vurderast for å sjå til at dei er oppdaterte og i samsvar med sentrale politiske føringar og heng i hop med kommuneplanens overordna mål.

Kommunestruktur

I planprogrammet viser ein blant anna til FN's berekraftmål 11. *Berekraftige byar og lokalsamfunn* og 17. *Samarbeid for å nå måla*. Dette er positivt, men me saknar meir fokus på samarbeid på tvers av kommunane, og også meir fokus på den koplinga som skal vere mellom handlingsdelen i kommuneplanen og økonomiplanen i kommunen. For å nå mål 17 bør kommunen bør vurdere behova og moglegheitene for strukturendring i tenestene. I tillegg bør kommunen vurdere om

forpliktande langsiktige kommunesamarbeid og/eller samanslåing med nærliggjande kommunar kan gi eit betre grunnlag for å nå måla.

For å nå mål 11 bør kommunen vurdere korleis koplinga mellom kommuneplanen og økonomiplanen skal vere. Denne koplinga er viktig for å trygge den økonomiske handleevna over tid. Økonomiplanen kan inngå eller utgjere handlingsdelen i kommuneplanen etter plan- og bygningslovas § 11-1 fjerde ledd.

Klima

Hå kommune har utarbeidd planprogram for klima- og energiplanen i 2017, og er forhåpentlegvis i gang med å revidere planen. I denne samanheng saknar me at kommuneplan viser til dette arbeidet, og kva føringar frå klimaplanen som skal inkluderast i kommuneplanen. Det er viktig at desse planane heng saman, og at tiltak og strategiar frå klima- og energiplan blir tekne vidare og konkretisert i arealplanen med føresegner. Planprogrammet legg opp til at hovudpunkta frå temaplan for energi og klima skulle takast inn i kommuneplanen.

Det er positivt at Hå vil prioritere arbeid mot klimaendringar i planprogrammet. I planprogrammet står det som omhandler klima under «miljømessig bærekraft». Me meiner det er viktig å utvide perspektivet på klimaendringene sine effekter, og viser til omgrepet klimarisiko. Med dette omgrepet blir også samfunn og økonomi sett i samanheng med klimaendringane. Me viser til kommunalbanken si side der dette blir godt forklart, og der ein kan sjå ei berekning av kor utsett eigen kommune er for ulik klimarisiko: <https://klimarisiko.kbn.com/regioner/rogaland/ha/>

Me vil også gi innspel om at Hå kartlegg og vurderer areala sine i samanheng med klima. Både klimatilpassing og utslepp av klimagassar er tett knytt til arealbruk, spesielt til tilstanden på våtmarker, myr, landbruksareal og skog.

Det er positivt at Hå satsar tungt på fortetting i eksisterande tettstader. I denne samanheng meiner me det er viktig at fortettinga tek omsyn til naturbaserte løysingar for klimatilpassing, og at dette treng areal. Kommuneplanen bør brukast aktivt slik at dei rette areala kan brukast for å t.d. fordryge vatn, binde karbon, halde på jord og fungere som areal for rekreasjon og naturmangfald.

Når det gjeld føringar foreslår me at nyleg vedtekne Regionalplan for klimatilpassing blir lagt til. Me viser og til innhaldet i og utfordringane som Klimakur 2030 tek opp, og at St.mld. 13-Klimaplan for 2021–2030 inneheld viktige føringar for kommunane.

Det er viktig at kommuneplanarbeidet er knytt til andre planer og analyser i kommunen, slik som klimaplan og Risiko- og sårbarheitsanalysar. Det er også viktig å få med at planar skal ta omsyn til behovet for opne vassvegar, overordna blågrøne strukturer, og forsvarleg overvasshandtering. Klimatilpassing og utsleppsreduksjon må sjåast i samanheng der det er relevant. Det er viktig å planlegge for løysingar som både reduserer utslepp og reduserer risiko og sårbarheit som følge av klimaendringar. Naturbaserte løysingar for klimatilpassing må vurderast og prioriterast i plansaker.

Energi

Hå kommune har fleire store verksemder som foredlar råstoff frå landbruket i regionen. Slike verksemder nyttar store mengder energi, produserer energi og har store energioverskot. Kommuneplanen har ein eigen del som handlar om energianlegg, og det skal lagast retningsliner for energianlegg. Denne delen bør supplerast med konklusjonar frå ein revidert klima- og energiplan som aktivt tek sikte på energieffektivisering og måtar å nytte overskotsenergi på. Dette kan t.d. vere alt frå formulering av reguleringsvedtekter, koordinering av energibruk og lokalisering av energi der overskotsenergi kan nyttast. Energibruken til verksemder som har løyve etter forureiningslova finn ein på www.norskeutslipp.no.

Arealdel

Langsiktig arealstrategi

Hå kommune syner til at ei vidareutvikling av den langsiktige arealstrategien rettar seg mot langsiktig grense landbruk rundt tettstadene, og at bustadbygging skal skje gjennom fortetting, transformasjon og høg arealutnytting. Det vert også presisert at det ikkje skal tillatast bygd bustader i LNF-områda utanfor tettstadene. Det er konkret synt til at kommuneplanen skal sjå på tilrettelegging av nye utbyggingsareal i Stokkelandsmarka.

Me vil syne til at det i jordvernstrategien for Rogaland er klare forventningar til at det skal vere høg arealutnytting rundt kollektivknutepunkt, krav om moglegeitvurderingar knytt til fortettingspotensiale i eksisterande tettstader, krav om eige jordvernmål i kommuneplanen samt at det skal gjerast konkrete vurderingar knytt til tilbakeføring av areal til LNF-areal der måloppnåinga for jordvern, transportarbeid og tettstadfunksjonar er dårleg.

Føresegner

Det verker fornuftig å ta ein gjennomgang av føresegnene i planen, særleg opp i mot nye og reviderte regionale planar. Me vil særleg vise til regionalplan for Jæren og Søre-Ryfylke (RPJSR), regionalplan for massehandtering på Jæren og regionalplan for klimatilpassing.

Når det gjeld retningsliner for LNF-områda, vil me syne til arbeidet med landbruksplanen, og dei innspela kommunen fekk både av Statsforvaltaren og Rogaland fylkeskommune i planforum. Ein del av retningslinene er det heilt klart aktuelt å ha med også i kommuneplanen. Kommunen må også sjå på RPJSR og dei retningslinene for LNF-områda som er omtala der, og prøve å forankre desse lokalt.

Statsforvaltaren vil også oppmode til å gjere greie for forholdet mellom ny kommuneplan og eldre reguleringsplanar.

Arealbehov

Statsforvaltaren syner til forventningane både frå nasjonalt og regionalt hald om leggje til grunn ein bustad- og arealstrategi når dei konkrete arealforslaga skal vurderast i kommuneplanen sin arealdel, jf. nyleg vedtekne regionalplan for Jæren og Søre-Ryfylke (RPJSR). Det er viktig og riktig å ta ein gjennomgang av tilgjengeleg bustad- og næringsareal. Det er også mogleg å ta ut område avsett til

ulike formål, dersom nye analyser m.v. syner at det ikkje er trong for areala, eller at ei utvikling av desse strider mot viktige nasjonale og regionale føringar.

Stadstutforming

Det skal greiast ut korleis mål om auka fortetting og transformasjon kan realiserast i tettstadane i kommunen, og det skal utarbeidast krav til kvalitetar for uterom og bygningar. Kommunen er allereie godt på veg når det kjem til utvikling av sentrumsområda i kommunen, både for Varhaug sentrum, utviding av Stokkelandsmarka og Nærbø sentrum. I planprogrammet synes det også til at arbeid med ny kommunedelplan for Vigrestad vil gå parallelt med utarbeiding av ny kommuneplan. Det er positivt at kommunen set fokus på å ta vare på og oppretthalde kvalitetane i områda, og ikkje minst sørgje for at det er tilbod om varierte bustader i sentrumsområda, tilpassa innbyggjarar i ulike fasar i livet. Me viser her til regionalplan for Jæren og Søre-Ryfylke (RPJSR) sine krav om tettleik, og retningslinjer for gode uterom som må leggjast til grunn for den vidare utviklinga av tettstadane.

Transformasjon av sentrumsområde som meir tradisjonelt har vore prega av harde flatar og infrastruktur, til introduksjon av meir grønne flater og auka fokus på blå-grøn faktor er positivt både for innbyggjarane sine opplevingar av staden, for klimatilpassing og for å styrke biologisk mangfald i tettstadane. Dette er viktige intensjonar som må stå sentralt i kommuneplan og følgjast opp i reguleringsplanar.

Transport og mobilitet

Statsforvaltaren vil allereie no seie tydeleg i frå om at ein eventuell omkøyringsveg rundt Vigrestad vil vere eit svært krevjande vegprosjekt. Det er rett av kommunen å ta opp tematikken på eit overordna nivå som i ein kommuneplanprosess, også fordi det rører ved viktige tema som langsiktig grense landbruk med vidare.

Det skal vurderast definerte gang- og sykkelvegnettverk internt i tettstadane, og ut mot viktige målpunkt og nærturområde. Eit slik tiltak kan vere positivt for å knyte saman og synleggjere gang- og sykkelmoglegheitene i tettstadane.

Næring

Kommunen nemner under næringstemaet at det kan vere aktuelt å med ei utviding av næringsområda i Stokkelandsmarka og Skoga. Vidare vert det sagt at ein også må sjå på moglegheita for fortetting i eksisterande nærings- og industriområde. Statsforvaltaren vil oppmoda om å gjera opp ein status også for tilgjengeleg nærings-/industriareal i kommuneplanprosessen, og eventuelt ta ut område som ikkje er aktuelle lenger.

Kviamarka og Grødaland

Statsforvaltaren syner til den dialogen som har vore kring desse to områda, og særskilt til regionalt planforum 16.09.20 der planane i Kviamarka og Grødaland var tema. Det er positivt at desse områda vert løfta opp i ein kommuneplansamanheng, og det er slikt Statsforvaltaren vurderer det ikkje noko i vegen for å arbeide fram ein områderegulering parallelt med kommuneplanen slik kommunen foreslår.

Samfunnstryggleik

I følge Hå si heilskaplege Risiko- og sårbarheitsanalyse er det forventat at talet på dagar med mykje nedbør vil auke. Den viser til at det kan inntreffe flaum/overvatn med tidsintervall mellom 10 – 50 år og at det vil gje *forstyrrelser i dagliglivet* som det står i sjøve dokumentet. I omtalen av slike hendingar det står vidare i sjøve dokumentet at; *«Befolkningen får ikkje kommunisert via ordinære kanaler, kommer seg ikkje på jobb eller skole, mangler tilgang på offentlige tjenester, infrastruktur og varer»*. Det blir vidare vist til Ognaelva og Vigrestad som er særleg utsette for slike hendingar. Tiltaka kommunen har vurdert er å identifisere risikoområde, vurdere hendingar og sikre oppfølging av sikring og tiltak.

Me har tidlegare hatt fleire motsegner som er knytt til handtering av overvatn/flaum i Hå mellom anna i samband med kommunedelplan for Varhaug sentrum. Dette er eit viktig tema i Hå og utfordringar med overvatn og flaum må vurderast grundig i den komande kommuneplanprosessen.

I planprogrammet står det at kommunen vil vurdere kva som må gjerast for å ruste samfunnet mot klimaendringar. Me støttar kommunen i at ein må identifisere risikoområde for flaum og overvatn i arealdelen til kommuneplanen, og at det vert knytt føresegner til areala. Kommunen må stille vilkår om at det må bli gjort nærare undersøkingar på reguleringsplannivå. Flaumveg til trygg resipient er også viktig å ivareta på overordna plannivå.

Med helsing

Lone Merethe Solheim
statsforvaltar

May Britt Jensen
fylkesmiljøvernsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Rogaland fylkeskommune Postboks 130 4001 Stavanger